

دستور جلسه شماره (۱)

عنوان: بررسی بهینه سازی مصارف ارزی

مرجع طرح موضوع: مجلس شورای اسلامی (نماینده محترم مردم تهران، ری، شمیرانات، اسلامشهر و پردیس)، کمیسیون گمرک اتاق ایران، شورای گفت و گوی دولت و بخش خصوصی بوشهر، البرز، خراسان جنوبی، تهران، سمنان، اتحادیه صنف ابزارفروشان تهران، انجمن لوازم خانگی، سندیکای تولیدکنندگان کاغذ و مقوا، انجمن سازندگان قطعات و مجموعه های خودرو، انجمن صنفی شرکت های صنعت آب و فاضلاب و شرکت توسعه تجارت بازار لاستیک ایرانیان

تاریخ برگزاری جلسه: ۱۴۰۴/۰۷/۱۵

شرح موضوع: طبق اطلاعیه سازمان توسعه تجارت، برای مدیریت و مصارف ارزی، کنترل سیستمی برای تمام کالاهای مرتبط با وزارت صمت از تاریخ ۵ تیر ماه ۱۴۰۴ به ازای همه پرونده ها شامل کالاهای مرتبط با این وزارتخانه، مجوز سیستمی بهینه سازی ارزی کالاهای برای واحدهای بازرگانی و واحدهای تولیدی اجباری شده است. به عبارتی طبق این فرایند؛ کد تعرفه های گمرکی به سهمیه ارزی متصل گردیده و سقف تعرفه تعریف شده است.

طبق این اطلاعیه مقرر شد تا برای اخذ مجوز نیازی به مراجعه حضوری نباشد و تمامی درخواست های مجوزهای سیستمی ارسالی کاربران، حداکثر تا پایان روز یکشنبه ۱۴۰۴/۴/۸ پاسخ داده شود و پس از آن پاسخ درخواست این مجوز حداکثر ظرف یک ساعت به صورت خودکار صادر شود.

هدف از مجوز بهینه سازی مصرف ارزی، شفافیت تخصیص منابع ارزی می باشد تا اطمینان حاصل شود که کالاهایی که برای واردات ثبت سفارش می شوند؛ با نرخ و نوع ارز مناسب و بهینه وارد شوند و در دسته کالاهای ضروری یا دارای اولویت قرار داشته باشند و ارزش گذاری آن ها (ارزش ارزی در اظهارنامه) با واقعیت بازار و سیاست های ارزی کشور هماهنگ باشد.

همچنین وزارت صمت امکان دریافت مجوز بهینه سازی ارزی را بدون نیاز به بررسی کد تعرفه (۴ رقم) برای ثبت سفارش های دارای ارز تامین شده تا ۱۵ مرداد فراهم کرد و سپس طبق مفاد اطلاعیه های منتشره در کانال اطلاع رسانی سامانه جامع تجارت از تاریخ ۱۴۰۴/۰۶/۱۵ به بعد، ویرایش کد تعرفه ثبت سفارش های بازرگانی در سطح چهار رقم از صدور تخصیص ارز توسط مراجع ذیربط، غیر ممکن اعلام گردید؛ براساس رویه از تاریخ یادشده هرگونه اصلاح یا ویرایش ثبت سفارش صرفاً در صورتی مجاز خواهد بود که چهار رقم ابتدایی کد تعرفه جدید، عیناً با چهار رقم کد تعرفه مندرج در ثبت سفارش مطابقت داشته باشد.

از نگاه فعالان اقتصادی در ماه های اخیر، سامانه جامع تجارت این سیاست را برای مدیریت واردات و تخصیص ارز اعمال کرده است و شاید به لحاظ ماهیت اقدام مناسبی باشد و از منظر رفع موانع تجاری مثبت ارزیابی شود، لیکن در فرایند اجرا واردکنندگان تولیدی و بازرگانی دچار مشکل شده اند که چالش ها و ایرادات به شرح ذیل اعلام گردیده است:

- اصلی ترین مشکل در اجرای این رویه ابهام در دستورالعمل ها و صدور بخشنامه های متناقض است که نبود ضابطه مشخص جهت

اجرای این طرح سبب اعمال تبعیض و سردرگمی شدید متقاضیان و افزایش تعداد ثبت سفارش‌های رد شده در سامانه گردیده است. در این ارتباط دبیرخانه شورای گفت و گوی دولت و بخش خصوصی طی نامه شماره ۲۷/۷۶۵۷/ص مورخ ۱۴۰۴/۰۶/۳۰ از سازمان توسعه تجارت استعلام نموده است تا مقررات صادره در این خصوص و نحوه اجرای طرح و همچنین منشا و مبنای اختیارات قانونی برای اعمال محدودیت مذکور را دریافت نماید لیکن تاکنون پاسخی اخذ نشده است.

- یکی از مهم‌ترین تغییرات، محدودیت ویرایش ثبت سفارش پس از تخصیص ارز می‌باشد. پس از ثبت سفارش اولیه و پس از تخصیص ارز، تلاش برای تغییر کد تعرفه، باعث رد ویرایش به دلیل بهینه‌سازی مصارف ارزی می‌شود. (تغییر در سطح ۸ رقمی باشد و تغییر جزئی در نوع کالا، گروه کالایی تغییری نمی‌کند، معمولاً تایید می‌شود لیکن تغییر در سطح ۴ رقمی یا کمتر و گروه کالایی تغییری می‌کند احتمال رد بالا می‌باشد). این اقدام هیچ دستورالعمل و ضابطه مشخصی ندارد و لذا سبب سردرگمی فعالان اقتصادی شده است و کارشناسان سازمان‌های صمت نیز در برخی پرونده‌ها قادر به تصمیم‌گیری یکسان نیستند.

- اعمال این محدودیت بدون توجه به رویه‌های پیشین و جاری، سبب توقف کالا در گمرک و افزایش هزینه دموارژ و انبارداری، ارجاع به اموال تملیکی و احتمال از دست رفتن کالا، اختلال در رفع تعهد ارزی، عدم فعالیت سایر فعالین به دلیل بلا تکلیفی در ترخیص کالا و عدم یکنواختی اجرای سیاست شده است.

- بدون شک بخش خصوصی با اصل رویکرد بهینه‌سازی در مصارف ارزی موافق و بنگاه‌های اقتصادی بدون داشتن نگاه بهینه و نیکو به منابع ارزی خود، مختوم به شکست می‌باشند و در این خصوص کاملاً هوشمندانه و عملگرا رفتار می‌کنند، اما آنچه در سامانه جامع تجارت و واقعیت این مجوز سیستمی مشاهده می‌شود، بهینه‌سازی عامل هزینه‌سازی در قیمت تمام شده کالا و فرصت‌سوزی فعالیت‌های بازرگانی شده است و از طرفی این پیام را منتقل می‌کند که دولت بهتر از فعال اقتصادی صرفه و صلاحش را مطلع می‌باشد که دخالت بیش از پیش دولتی محسوب می‌گردد.

- طبق گفته فعالان اقتصادی مکانیزم مفسده انگیز مبتنی بر چانه زنی در وزارت صمت برای ثبت سفارش واردات ایجاد شده است که تجار برای پیشبرد امور خود ناگزیر از توسل بدان هستند. این پرسش به طور جدی مطرح است که اگر شرکتی ثبت سفارش مواد اولیه خود آن هم با وجود سابقه واردات همان کالا درخواست نموده و امکان واردات در مرحله بهینه‌سازی به آن داده نشده است، امتیاز آن به چه کسانی واگذار می‌گردد؟ همچنین این ابهام نیز در خصوص موضوع " شخصی شدن سامانه‌ها " به وجود آمده است.

- مکاتبات با دفاتر تخصصی زمان بر می‌باشد و شفافیت در معیارهای بهینه‌سازی وجود ندارد.

- دستور العمل نحوه انجام و تأیید ثبت سفارشات ارزی واحدهای تولیدی، بازرگانی و اطلاعیه‌های تکمیلی آن توسط وزارت صمت، برای بازرگانان کشور اعم از تولیدی و غیر تولیدی، سهمیه‌ای سالیانه و تفکیک شده به فصول را مشخص کرده و عملاً وقتی برای یک بازرگان سهمیه‌ای را در سامانه مشخص می‌کنند و او نیز برنامه ریزی تجاری می‌کند، مجدداً با بهینه‌سازی ارزی آن سهمیه را می‌گیرند و قابلیت استفاده ندارد.

- از منظر قوانین (سیاست‌های کلی امنیت اقتصادی، سیاست‌های کلی قانون‌گذاری، آیین‌نامه لزوم ثبت و اطلاع رسانی مقررات، آیین‌نامه اجرایی مواد ۲۴ و ۳۰ قانون بهبود محیط کسب و کار و دستورالعمل تدوین پیش نویس مقررات)، این مجوز نیز مانند سایر مجوزها و بخشنامه‌ها، برخلاف قوانین و بدون طی کردن فرایندها و نظامات اداری، اجرایی گردیده است.

-برابر ماده ۱۳ آیین‌نامه اجرایی تبصره ۶ بند (ح) ماده (۲) مکرر قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز، یکی از روش های رفع تعهد ارزی صادراتی، واردات در مقابل صادرات خود می باشد که تا تاریخ ۱۴۰۴/۰۵/۰۹ و اطلاعیه ایجاد سهمیه صادرات خود _ مازاد، امکان استفاده از ارز حاصل از صادرات با مشکل مواجه شده بود و هرچند مطابق آن اطلاعیه، بیش از ۱۵۰۰ تعرفه کالایی در استفاده از این حق قانونی غیرمجاز شدند، اما هم اکنون، سایر کالاها در هنگام ثبت سفارش با مانع بهینه سازی ارزی گرفتار هستند و به ثبت سفارش نمی‌رسند و سبب شده تا منابع ارزی حاصل از صادرات، اجازه واردات و رفع تعهد ارزی نداشته باشد که علاوه بر آثار خطرناک ناشی از عدم رفع تعهد ارزی در آینده، سبب کاهش درصد بازگشت ارز صادرکننده به زیر ۷۰ درصد و عدم امکان اظهار صادراتی در پنجره واحد تجارت فرامرزی می‌گردد.

- این مجوز روی ثبت سفارش تمامی کالاهای وزارت صمت اعمال می‌گردد و تقریباً تمامی آن‌ها از لوازم ساخت موسیقی تا ژنراتور برق، از شمع خودرو تا رولربیرینگ صنایع، از لوله‌های فولادی تا آجر نسوز و همه به راحتی رد سیستمی می‌شوند و تمامی دفاتر تخصصی مرتبط با آن کالا، نه نحوه پردازش این مجوز را می‌دانند و نه اطلاعی از راهکار عبور از آن را دارند.

مثال	
تولید انواع کاغذ و مقوا بدون اقلام پوششی امکان ندارد زیرا که جز لوازم اصلی مصرفی خطوط تولید و با عمر حدودا ۴ ماه می باشند و باید به طور منظم جهت حفظ کیفیت و کمیت تولید تعویض گردند. از سوی دیگر این اقلام تولید داخل نداشته و صد درصد وابسته به واردات می‌باشد و با توجه به ماهیت سفارشی آن‌ها از زمان نهایی شدن سفارش و انجام پرداخت‌های مربوطه حداقل به ۶۰ روز زمان نیاز داشته تا وارد کشور شود لذا توقف در واردات منظم آن، توقف بسیاری از واحدهای تولیدی فعال را در پی دارد.	سندیکای تولیدکنندگان کاغذ و مقوا
در شرایط کنونی تامین به موقع ارز جهت ثبت سفارش و واردات ابزار آلات صنعتی با تاخیر مواجه گردیده است و این امر اختلال در روند تامین ابزار و ماشین آلات مورد نیاز بسیاری از صنایع و کارگاه های تولیدی خرد و کلان شده است. مدیریت و تامین ارز عملا با قوانین و مقررات موجود و حقوق فعالان اقتصادی در مواجهه با مقررات ناظر بر تسهیل تجارت و حمایت از تولید که هدف پیش بینی پذیری و ثبات تصمیمات اقتصادی را به دنبال دارد، در تضاد است. محدودیت در ثبت سفارش برخی ردیف های تعرفه های گمرکی بدون رعایت حقوق فعالان اقتصادی و مقرر نانوشتن اخیر موسوم به بهینه سازی مصارف ارزی یا محدودسازی ثبت سفارش برای بسیاری از تعرفه های گمرکی، نه تنها در تعارض با قوانین فوق الذکر است بلکه منجر به ایجاد بازار غیر رسمی و فروش ثبت سفارش ها می‌گردد. در حال حاضر تاخیر بیش از ۲۵۰ روزه در تخصیص ارز برای تعرفه‌های گمرکی مرتبط با صنف ابزار، عملا امکان برنامه ریزی تجارت و تولید و نتیجتاً تامین تقاضای بازار را از فعالان این صنف سلب نموده و امنیت	اتحادیه صنف ابزار فروشان

سرمایه‌گذاری را به خطر انداخته است.		
راه اندازی سامانه بهینه سازی مصرف ارز موجب شده است تا قطعه سازان طی دو ماه گذشته امکان ثبت سفارش جدید را از دست بدهند. هدف این موضوع ، اتصال کد تعرفه‌های گمرکی به سهمیه ارزی قطعه سازان می باشد که طی سنوات گذشته به دلیل تنوع و تعدد قطعات، تعداد شرکت‌های قطعه ساز و همچنین جابه جایی دائمی در ردیف تعرفه‌های مورد استفاده قطعه سازان، این سامانه جدید در عمل موجب ایجاد مانع جدی برای تهیه مواد اولیه و قطعات پیش ساخته مورد نیاز قطعه سازان شده است.	انجمن سازندگان قطعات و مجموعه‌های خودرو	
شرکت‌های صنعت آب و فاضلاب با مشکلات جدی در روند ثبت سفارش و تخصیص ارز مواجه هستند و تاخیرهای طولانی در تایید ثبت سفارش و تخصیص ارز مشکلات جدی برای این شرکت‌ها ایجاد نموده است. این اقدامات فضای فعالیت اقتصادی را به شدت متشنج کرده است و پروژه‌ها در این حوزه متوقف شده اند و حتی برخی از اقلام دارای ثبت سفارش امکان ترخیص نداشته و در شرف متروکه شدن قرار گرفته اند و بدین ترتیب ضمن ایجاد آسیب جدی به منافع ملی، فرصت بروز رانت و فساد برای گروه‌های خاص فراهم شده است.	انجمن صنفی شرکت‌های صنعت آب و فاضلاب	
به عنوان مثالی واضح، در شرایطی که کشور با ناترازی شدید انرژی مواجه می باشد و صنعت ملزم به تأمین بخشی از انرژی موردنیاز خود است، ثبت سفارش ژنراتورهای تولید برق، توسط این مجوز بهینه سازی رد می گردند (پرونده‌های شماره ۶۶۸۷۷۷۹۶۳، ۶۶۸۸۶۳۱۵۵، ۶۶۸۸۱۱۳۴۵) و امکان واردات این کالای استراتژیک وجود ندارد، این موضوع نه تنها در ثبت سفارش های با حالت هیچ کدام مشاهده می‌گردد، بلکه ثبت های با حالت نیاز تولید خود نیز از این قاعده مستثنی نیستند . همچنین احتمال می رود که پردازش‌ها و محاسبات این مجوز، براساس میزان ثبت سفارش کشور انجام می شود، حال آنکه هر ثبت سفارشی به واردات ختم نمی شود و ضمن کمبود کالا در کشور، سبب انحصار گرایی برای افرادی می شود که در آن کالا دارای ثبت سفارش می باشند و به شدت فروش ثبت سفارش میان فعالان مشاهده می شود.	شورای گفت و گوی خراسان جنوبی	
دلیل عدم پذیرش واردات برخی اقلام کالایی توسط برخی از شرکت‌ها در مرحله بهینه سازی ارز مشخص نمی باشد. به عنوان مثال ثبت سفارش، تخصیص ارز و سایر مراحل برای یک شرکت در خصوص کالایی که هم سابقه واردات داشته و هم جزء مواد اولیه آن شرکت محسوب می شود، صورت می پذیرد، اما در مرحله بهینه سازی مصرف ارز تأیید نمی گردد. حال آنکه در بسیاری از موارد، این روند به منظور رعایت قانون در بازگشت ارز حاصل از صادرات انجام می شود. لذا این موضوع می‌تواند منجر به عدم امکان رفع تعهدات ارزی، ایجاد اختلال در فعالیت شرکت ها و در نهایت تأثیر بر اقتصاد کلان خواهد داشت.	شورای گفت و گوی البرز	

لذا درخواست شده است ضمن شفاف سازی در این ارتباط، پیشنهاد اینکه در خصوص کالاهای موجود در اماکن گمرکی دارای قبض انبار معتبر و همچنین در مواردی که حسب تشخیص گمرک، ادامه انجام تشریفات گمرکی منوط به اصلاح ردیف تعرفه مندرج در ثبت سفارش است، عجلتاً و تا تعیین تکلیف نهایی، امکان ویرایش ثبت سفارش بدون اعمال محدودیت مذکور فراهم شود، در دستور کار شورای گفت و گوی دولت و بخش خصوصی قرار گیرد.